

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS



www.angp-hb.co.za



info@angp.co.za

MTIMA WA MUNTU

Kalongero mu ntarika mu vithuzi-thuzi khumi.

Ka buku aka na vilongero vyake kakamba mu France mu caka ca 1732. Kakumanyikwa kuti, “Galasi la Mzimu,” panji “Buku la Mtima,” ndipo kwakuyana na unesco wakhe ukuru wa mzimu na kwenerera kwake, likuvazgika pafupi mu malulimi ghose gha cizungu na vantu vose mu vipulikano vyavo.

Likuyaniskika na kahaliro na kaghanaghamiro ka ufipa, ka buku aka kacoko — kasindikizgika mu malulimi ghanandi gha cifipa — kasanga ntowa mu vikaya na mitima ya vafipa, nteura vanandi vasambira unesco wa cipangano ca Ciuta mu Testamente la Kale, ico cafiskika mu Testamente la sono. “Nditimupani mtima upya, ndipo na Mzimu upya nditiivike mukati mwinu.” *Ez. 36:26; Heb. 8:10.*

J.R. GSCHWEND

COPYRIGHT

ISBN 0 - 908412 - 09 - 6

E-MAIL: info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191, PRETORIA, 0001, R.S.A.

(A Gospel Literature Mission financed by donations)

(Reg. No. 1961/001798/08)

Yose uyo wakwananga wakucitaso ucikana-marango, pakuti kwananga mbucikana-marango.

Ndipo mukumanya kuti Iyo wakavumbukwa kubuskako kwananga; ndipo mwa Iyo mulive kwananga.

Yose uyo wakukhara mwa Iyo, kuti wakwananga cara; yose uyo wakwananga walive kumuvona, nesi kumumanya.

Mwa twana twane, mungapuruskikanga na muntu; uyo wakucita urunji ndi murunji, nga ndi umo Iyo waliri murunji;

Uyo wakwananga ngwa Satana; cifukwa Satana wakwananga kufuma kwa kudanga. Ceneici ndico cifukwa Mwana wa Ciuta wakavumbukwira, mwakuti waparanye milimo ya Satana.

Yose uyo ngwakubabika na Ciuta, kuti wakwananga cara, pakuti mbuto yake yikukhalira mwa iyo; ndipo walive kumanya kwananga, cifukwa ngwakubabika na Ciuta.

Mu ceneici ndimo vana va Ciuta vakuvumbukwira, na vana va Satana; yose uyo wakureka kucita urunji kuti ngwa Ciuta cara, panji uyo wakureka kutemwa mbali wakhe. *1 Yohane 3:4-10.*

MTIMA WA MUNTU

Ndi Tempele la Ciuta panji nyumba yakutevetamo Satana.

I Yohane 3:4-10

Buku ili kuti ndipya cara. Likadanga kuvoneka muFrance vyaka 200 vyajumpapo, ndipo latolera citumbiko cikuru ku mizimu vikwi vya vantu. Lateveta nga ndi galasi la mzimu mu leneilo vantu vamanya kubona untu wavo wa mzimu umo Ciuta wakuuwonera. Uanandi avo vawona mitima yavo yakwananga kwandulika mu vigava ivi, vazgoka na kupokelera mitima yipya na mzimu upya mukati.

Pakuvazga buku ili, nkumuveyani manyani kuti ndi galasi ilo mungamanya kujivonapo. Para muli vakuwalo panji muli vaKristu, vambura kupulikana panji vaciwelera nyuma, mutisange cithuzi-thuzi cinu na cinu, na umo Ciuta wakucivonera. Ciuta kuti ndi mumba cisko cara. Wakulaviska mu mitima ya vantu.

Satana ndi wise wa vatesi vose, Fumu ya mu cisi na ciuta wa caru cino, uyo wakujizgora kuva mungelo wa kungweruka. Uanandi vakutemwa kumpima nga ndi mungelo wa kungweruka ndipo vakofyeka para wavumbulika mu ako nkaviro kakhe. Mu mazuva agha, nga ndi mu nyengo za kale, valiko vanandi vaprofeti vatesi na vateveti vapusikizgi, vakujizgora vapostole vaKristu. Kuti ncakuzizwiswa cara; cifukwa Satana nayo wakujizgora mungelo wakungweruka. *II Korinte 11:13-14.*

Satana, ciuta wa caru cino, wakubulumutizga maso na mahara gha vantu, mwakuti vareke kuwona kutemwa kwa Ciuta, Ucindami na ukuru wakhe, nanga nkuwona Mthaski wavo, Fumu Yesu Kristu. *2 Kor. 4:4.* Uose vakwananga na vambura kupulikana mbakufwa na vaciburumutira pamaso pa Ciuta. Uakuwusika na mzimu wa ciuta wa caru cino. *Efeso 2:2.* Mpaka maso ghavo ghajurike kuwona kaviro kakutayika kwavo, vakujirongozgera ku pharaniko la murayira. Uyo wakuti, “Ndilive kwananga,” wakujipusika.

Para mukuvazga buku ili na kusambira vithuzi-thuzi vyakhe, muti muvone mtima winu-na-winu. Zomerezgani nyali ya Ciuta kumulongorani kaviro ka mtima winu. Manyani kwananga kwinu ndipo lekani kukana kuti mulive, pakuti Lizgu la Ciuta likutipha-

lira kuti, “Usange tikuti tilive kwananga, tikujipusika ndipo unesko ulimo mwa ise cara, kweni usange tikuzomera kwananga kwithu, ngwa magomezgeko na murunji kutigowokera zakwananga zithu na kutisuka kukwananga kwithu.” *I Yohane 1:1-10*. “Ndo-pa za Yesu Kristu, Mwana wa Ciuta, zikutisuka ku kwananga kose.”

Mukuwusika panji na Satana panji na Ciuta; muli vazga vakwananga panji vateveti va Ciuta. Usange kwananga kukuwusa umoyo winu, mungakananga. Comene lirani kwa Ciuta uyo wali mucanya kali kumuwomborani mwa Yesu Kristu uyo wakiza mu caru ici kuthaska vakwananga, kuswa nkongono na kwananga kwa Satana pa ise. Nciphokwero cithu. Muli pamaso pa Ciuta Mutuva Uyo wakuwona vyose vya mu ubendi, maghanoghano ghakubisika na milimo ya umoyo winu. Ncinonono kujibisa nanga ndi milimo yinu kwa Ciuta, pakuti, “Uyo wakalenga khutu, kasi wangapulika cara? Uyo wakalenga jiso kasi wangawona cara?”

“Pakuti maso gha Yehova ghakulaviska uku na uku mu caru cose, kujilongora nkongono kovwira avo mitima yavo njakufikapo pamaso pakhe.” *2 Midauko 16:9*.

“Maso ghakhe ghali pacanya pa ntowa za muntu, wakumanya mendero ghakhe ghose. Kulive cisi nanga ndi mufwiri wa yifwa umo vaheni vangajova.” *Jobu 34:21-22*.

“Kweni Yesu kuti wakavagomezga cara cifukwa wakavamanya vose.” *Yohane 2:24*.

Nteura, “Ngwa mwavi muntu uyo Yehova walive kumukontolera ubendezi, na mu mzimu wake mulive uryarya.” *Salmo 32:1-2*. Sambiraniso *Salmo 51*. Yesu wacali kucema na mhanya uno kuti: “Zani kwa Ine mose imwe mukulemerwa na kuzotofyeka, ndipo Ine nditi ndimupumuzganinge.” *Mateyu 11:28-30*.

KANDULIRO KA VITHUZI-THUZI Cithuzi-thuzi cakudanga

1. MTIMA WA KWANANGA

Cithuzi-thuzi ici cikuvumbura mtima wambura kuzgoka wa mwanarumi na mwanakazi, umo kuli kulembekera mu Bible kuti wakwananga, ndiko kuti, wakuwusika na untu wa caru ici na mahumbiro na kulampalampa kwa thupi. Ici ncithuzi-thuzi ca unesko ca mtima umo Ciuta wakucivonera. Maso gha kufuvilira

KANDULIRO KA VITHUZI-THUZI



1. MTIMA WA KWANANGA

ghaswesi, ghakuphara na ulovevu umo ulikulembekera mu *Zintarika* 23:29-33. “Ndi njani wali na soka? Ndi njani wali na citima? Ndi njani wali na zawe? Ndi njani wali na dinginyiko? Ndi njani wali na vironda kwambura cifukwa? Ndi njani wa kucesama maso?”

Ueneavo vakutandara pa vinyo, avo vakuyezga vinyo lakusazgikana; ungalaviskanga pa vinyo para ndiswesi, para likugadima mu nkombo na kumweka makora ghene. Paumaliro likuluma nga ndi njoka na kuzwatula nga ndi cipiri. Maso ghako ghati ghavone vilendo; ndipo mtima wako ufumyenge vintu vyakubendera?”

Pasi pa mutu mu cithuzi-thuzi ici, mtima wa muntu ukuwoneka — kukharamo vikoko vyakupambana-pambana ivyo vikuphara kwananga kunandi kwakupambana-pambana kwa mu mtima wa muntu, pakuti mtima ndi malo ghakukharamo na citengo ca kwana ngwa kwithu. Ciuta wakutiphallira mu mprofeti wakhe Yeremiya kuti, “Mtima ngwa kupusika kwakuruska vyose, ndipo nguheni comene, njani wangaumanya?” *Yeremiya 17:9*. Yesu Mweneco wakukhozgera ici pakuti, “Cifukwa mukati mu mitima ya vantu, mukufuma maghanoghano ghaheni, mauzaghali, maunkungu, maucikozi, maulevi, vyakudokera, vyakwananga, uryarya, ukwakwa, jiso liheni, kutuka, kujikuzga, uzereza: vyose ivi viheni vikufuma mukati, ndipo vikukazuzga muntu.” *Marko 7:21*.

1. NKUKUNDEMBO: Apo kutowa kwa nkukundembo kukulumbika na muntu wali yose, apa mu mtima wa muntu kukulongora kwananga kwa kujikuzga. Lusifara, mwana wakuphakazgika, mukoleleri-nyali, na mungelo wa Ciuta, wakawa cifukwa ca kujikuzga ndipo wakazgoka mulwani wa Ciuta — Satana *Yesaya 14:9-17; Ezekiel 28:12-17*.

Kujikuzga kukufuma mu khululu la gehena, ndipo kukujivumbura mu ntowa zinandi. Dantu vanyakhe vakujikuzga na usambazi wavo, kasambiliro kavo; kavilo kakavwaliro ako vakujilongora mathupi ghavo kwambura na soni; vyakuvwara vya golide vyakugadima, makoza, mpeti, na vinyakhe, nga ndi umo kuli kulembekera mwa *Yesaya 3:17-24*. Uanyakhe vakujikuzga cifukwa ca vawiskevokuru, fuku lavo, kakuliro, masovero, na vinyakhe, kuluwa kuti, “Ciuta wakwimikana na vakujikuzga kweni wakuwapa ucizi vakujiyuyura” *I Petros 5:5* Ciuta wakutinka kujikuzga na kujitemwa *Zintarika 8:13*. “Kujikuzga kukudangilira pharaniko, ndipo mzi mu wakujitemwa ukudangilira kuwa.” *Zintharika 16:18*.

2. NCEUE: Nceve njambura kujikora — yikulongora khumbo lambura kujikora la caru, nkalo yiheni, uzaghali na ulevi. Kwana-nga uko kwazunurika pacanya apa kwakura comene mazuva gha-
no, gha umaliro, apo tikwenera kuzomera unenesko wa mazgu gha Yesu agho wakacima, sono pafupi vyaka vikwi viviri vyajumpapo, kuti mazuva gha umaliro ghatighakozgane na mazuva gha Sodomu na Gomora. Citimbaheti ici sono kuti Cakota vanarume na vanakazi na kunjira mu vikaya vya ciKristu, umo vantu vakuwungana, ma sukulu na mwakugona pera cara, kweni mbuto yakuvunda yapandika kwambura soni ndipo na mu ntowa yiheni yakucenjera mu mitima ya vantu mu ntowa za sinema, malo gha masovero, ma buku ghaheni, na ntowa zinyakhe zinandi, ndipo ico Ciuta waku-
ce-
ma kwananga cikuzerezgeka cikupimika kuti ndiyo ndi nkalo yi-
pya yiweme. Vikwi vikwi kujumpa vya vaukirano vakusanga fundo zavo zambura kufikapo kufumira mu umoyo wa mu sinema na mu makani gha vidokoni, kweni vakusanga kuti vajinjizga waka mu suzgo na soni ndipo na kusweka mtima. Danarume na vanakazi vankalo ziheni ndivo vakuzgoka ngwazi zanarume na zanakazi za muwilo uwu wa vaukirano. Nyumba zakuviniramo nazo, ndimo ka-
nandi ghava malo umo mwafuma nkalo ziheni. Ngwazi za Ciuta za utuva nga ndi Yosefe, *Genesis 39* na vanyake, kuti vakupimika nga ndi vilongolero yiweme cara. Nanga ndi mu Zulu mujira na mulemwa uyo wakakomanga mwanarume panji mwanakazi mu-
levi, wanasambizga muwilo wa sono uwo tikuti wakuwuka kantu kanji ndipo na kwimikana nase na kutisuska pazuva la celuzgo. Ciuta wakutikanizga kusovera na uzaghali kweni kuwucimbira. “Kwana-
nga kose uko muntu wakucita nkwa kuwalo kwa thupi; kweni uyo wakucita uzaghali wakwanangira thupi lake. Pakunji kasi mulive kumanya kuti thupi linu ndi Tempele la Ciuta la Mzimu Mtuva uyo wali mwa imwe, uyo wali nayo kufuma kwa Ciuta? Ndipo kuti muli va mwavene cara. *I Korinte 6:18-19*. “Usange muntu wakwananga Tempele la Ciuta, Ciuta wizamkumunanga iyo; cifukwa Tempele la Ciuta ndituva, leneilo ndi imwe.” *I Korinte 3:17*.

3. NKUMBA: Yikuphara na kwananga kwa ulovevu na uryezi Ncikoko ca ntonto, cikumulimitizga cose ico casanga, nca-
kutowa panji cambura kutowa, ndipo mu ntowa yeneiyi mtima

wa wakwananga ukumilimitizga sacizgo lose lambura kutowa, mazgu ghambura kutowa, vithuzi-thuzi vyambura kutowa, makani ghambura unenesko, na vinyakheso. Thupi lilikupatulika kuva Tempele la Ciuta wa moyo, likukazuzgika na cakukazuzga ciheni ndipo na nkalo za ntonto kwavo ndi kukhweva panji kusumba hona, kukhweva camba na minkwara yirwani na vinyake. Nkalo yakukhweva hona nanga ndi camba yakora vanarume na vanakazi kuruska pakudanga. Kweni nkongono ya Ciuta pera ndiyo yikumanya kuvombora vidakwa vya hona na vazga va Satana. Nanga uli va-Kristu avo vakukhweva hona valive cikanga mu nyumba ya Ciuta kukweva uku vakumanya kuti ndi muyuyuro wakufikapo, ndipo uli para vali kuwaro vakulorako cara na Kukazuzgika kwa mathupi ghavo, ilo ndi Tempele la Ciuta, na mbuto iyi yakununka. “Kasi mukumanya cara, kuti thupi linu ndi Tempele la Mzimu Mtuva, ndipo kuti, uyo wakukazuzga thupi ili, Ciuta wizamku-mwananga. *I Kor. 3:16-17; 6:18-19.*

Muntu muryezi nayo mbukazuzi pamaso pa Ciuta. Tikurya mwakuti tighume, kuti tikughuma mwakuti tirye cara. Njara yingakhuskika pa kurya cakurya ciweme, kweni khumbo litilimarengere cara, “Ndipa, ndipa,” Khumbo kuti litilikhuskikenge cara, nanga nkukholweskeka. Kwakuyana na dango la Testamente la Kale muryezi na mulovevu vakadinikanga na kufwa. *Deutoronome 21:18-21.* “Mulovevu na muryezi vati vakavuke, ndipo kusiwa kuti kuvwalike muntu vizwazwa. Uyo yose ndi mubali wa vakucita vitimbaheti wakukhozga soni vawise” *Zintharika 23:21; 28:7.* Kumbukani kuti wuntu yunji musambazi, muryezi, na muzga ku makhumbo ghakhe, makafwa; ndipo apo wakava mu gehena wakinuska maso ghakhe mu vyakuvinya vikuru comene. Uheni wakumwa kuti ukwenera kuzunurika cara. Ukuyuyulika comene. Ciuta wakutiphallira pakweru mu Mazgu ghakhe kuti, Mulovevu wamukuhallira Ufumu wa Ciuta cara. Avo vakuphika na kuguliska pheri mbakwananga pera pamaso pa Ciuta; pakuti Ciuta wakuti, “Soka kwa avo vali ngwazi za kumwa vinyo, ndipo vantu vankongono pakutimbanya pheri,” *Yesaya 5:22.* “Soka kwa iyo uyo wakumweska nkombo mubali wakhe, wakumumweska botolo, kuti nayo waloveri. *Habakuku 2:15.* “Fyoliro, na ciding’indi, veve na pito ndipo na vinyo vikucitika pa vipihikiro vyavo; kweni kuti vakucindika mlimo wa Fumu cara.” *Yesaya 5:12.* “Mungapusikikanga; nanga manyi mba-

zaghali, manyi, mbakusopa vikozgo, manyi mbaleve, manyi mbauyaya, manyi mbakukazuzgana vanarume pera, manyi mbankungu, manyi mbakudokera manyi mbarovevu, manyi mbakutuka, panji nesi vakukwapura, kuti vamkuhalira Ufumu wa Ciuta cara.” *I Kointe 6:9-10.*

Kwananga kwa kaviro kithu ka caru kuli pakweru. Uku nkwananga kunyakhe kwa iko: uzaghali, ukazuzi, ukali, ukwakwa, kusopa vikozgo, ufwiti, maurwani, zawe, bina, zimpindano, zimpatukano, visambizgo vya utesi, sanji, ulovevu, vilere, na vyose vya nteura. Nkumucenjezgani nkanira, nga ndi umo nkamuphalirani kale, kuti veneavo vakucita vya nteura kuti vati vaharenge ufumu wa Ciuta cara. *Galatiya 5:19-21.* “Ndipo mungaroveranga vilayo, mwenemumo muli luzokozoko, kweni muzuzgike na Mzimu.” *Efeso 5:18.*

Yesu wakucema avo vali na nyota; “Usange muntu wali na nyota, wize kwa Ine, ndipo wamwe maji gha Umoyo kwa wananga *Yohane 7:37-38.* “Ehe, yose uyo womirwa, wizenge kumwa maji, ndipo uyo walive ndrama, wizenge kugura na kurya; wizenge kugura vinyo na lukama kwambura ndrama ndipo na kwambura mtengo.” *Yesaya 55:1.* “Kweni yose uyo wakumwapo maji ghenea-gha wati womirwengeso: kweni yose uyo wakumwapo maji ghenea-gho nditi ndimupenge Ine, kuti wati womirwengeso cara mazuba ghose swi; kweni maji agho nditi ndimupenge ghati ghavenge mwa iyo cisimi cakubwibwitukira umoyo wa muyirayira. *Yohane 4:14.*

4. **FURU:** Wakuyowoya na ukata, ciziouluka na ufwiti. Kwambura kupulikana kukuyana na kwananga kwa ufwiti. “Khumbo la mukata likukoma; cifukwa mavoko ghake ghakukana kuteveta. Dazi lose ngwa kudokera” *Zintarika 21:25-26.* Joshuwa wakati ku vana va Israeli, “Lekani kuva vakata pa kukava caru” Untu wathupi ngukata comene kukava vintu vya Ciuta. Yesu wakati, “Limbalimbani kunjira pa muryango ufinyi.” *Luka 13:24.* “Uyo wakupenja watiwasangenge.” “Ufumu wakucanya ukutindivizgika, ndipo avo vakutindivizgika vakuvupoka.” *Mateyu 11:12.* Ukata uvo ukukhwafya ciponosko na vya mu Mzimu panji mitima yithu ukulongozgera ku pharaniko. Wukutikanizga ise kusopa, kupenja

Vyamucindindi vya Ciuta, kukava usambazi wamuma zgu gha Ciuta. Ukutitorera ku pharaniko. Para wapulika lizgu la Ciuta, kuti upusumpe kupereka mtima wako kwa Iyo mhanya uno, Satana wakuphalira kucita na macero, panji dazi linyake lakwenelera, ilo, okwe panji litize cara; ndipo ukufwa kwambura ciponosko ndipo na wambura Kristu. Ciuta wakuti, "Muhanya uno usange muti mupulike mazgu ghakhe, lekani kunonofya mitima yinu." *Hebere 3: 7-8*. Mbalinga vali kupalanika cifukwa caciziurika pakujiivikira ciponosko kuti vacisange dazi liweme la kuntazi, dazi ilo kuti likafika cara? Dazi la macero kuti ndako cara.

Cikonkonombe ca furu zifwiti zikucitiramo ufwiti wavo, kuphara mwavi, panji kupenduzga, mu malo ghakugomezga Ciuta wamoyo. Comene mu nyengo za viyezgo na matenda, usokwano na uranda tikuphalirika kucema Ciuta wa moyo, uyo wali mucanya kutovwira mu malo ghakugomezga mayere gha kuphara mwavi panji soka; cifukwa, "Ntangelalo za muntu muweme zikulongozgeka na Fumu" *Salmo 37:23*. "Pakuti kukwezgeka kuti kukufuma ku mwera panji kuzambwe cara, panji kuvuma. Kweni kwa Ciuta uyo ndi mweruzgi, *Salmo 75:6-7*." Ciuta wakavaphalira vaIsraeli wakati, "Ndireke kusangikamo mukati mwinu yumo uyo wakupereka mwana wakhe, mwanarume panji mwanakazi, kuva sembe yakoca kwa ine Yehova, panji wakucita maula, panji wakulavilira zinyengo, panji wakuvukwa na minkwara, panji canusi, panji mintondwe, panji wakufumba ku mizimu, panji fwiti, panji wakufumba ku vakufwa. Cifukwa vose avo vakucita ivi mbakazuzi kwa ine Yehova." *Deutoronome 18:10-12*. "Kuwalo kuli zincepe, na zifwiti, na vazaghali, vaskoghi, na vakusopa vikocho, na mweneuyo yose wakute-mwa na kucita utesi." *Civumbuzi 22:15*. Kuti muti muwelereso ku mizimu cara, panji ku vawukwi, panji kuvapenja na kunanga navo pamoza na kukazuzgika na ivo. "Ndili Yehova Ciuta winu." *Levitikasi 19:31*. "Ndipo para vamkuti kwa imwe, "Penjani kwa avo vali na mizimu ya maula, na ku vyanusi ivyo vikulingizga na kuphewepwa, kasi vantu asi vakwenera kupenja kwa Ciuta wavo? Kasi vamoyo ku vakufwa ku dango na kucipanikizgo: usange vakuyowoya? Ku marango ndiko, na ku vipanikizgo: usange vakuyowoya kuyana na mazgu agha cara, ncifukwa mwa ivo mulive ungeru." *Yesaya 8:19-20*.

Uku mukuvazga ka buku kacoko aka, Ciuta wakuyowoya namwe kuti, muwereko ku zakwananga zinu nakupereka umoyo winu kwa iyo, kweni mtima wa fulu, weneuvo uli mwa imwe, ukusacizga maghanoghano ghose mwakuti kuranguruka kwinu na Ciuta kusintike, ndipo mtima winu ukuzuzgika na vofi ndipo ukuti “Kasi vantu vane, na vabwezi vane, vatiyowoyenge vici na ine, ndiposo na caru cose, usange ndava mKristu mwene-mwene? Kasi kuwengeci usange ndingarekera nkanira, magure, vipihikiro vya vatiyi, ndipo na vyakukondweska vya mu caru ca pasi? Mu malo ghakuvona kuzontoka kwa usambazi wa mwa Yesu Kristu, mtende wake wakuzizwiswa, cimwemwe cambura mayowoyeko, ucindami wakhe, ndiposo na umoyo wake wa kuca na wambura kumara ipo nteura ukuyamba kuwona vintu ivyo ukwenera kuvisida nakuvirekerathu, para wazomerezga Yesu kukhara mu mtima wako, pakuti kopa muntu na kopa yifwa kukukunjizga mu uzga wakwananga. Kweni Kristu wakiza kutithaska tose ise mu umoyo withu vose mu weneuvo tanguva vazga ku yifwa, *vaHebere 2:14-15*. Mzimu wa ciziurika ukunonofya mtima withu mpaka ukuva unonono nga ndi **cikonkonombe** ca fulu.

5. NYALUBWE: Ndi cikoko cakofya comene ndipo ncikali. Thinko, ukali ndiposo kukwiyiskika nyengo zinandi kukuwusa mu mtima wa muntu ndipo nyengo zinandi wakurongozgekera kuku-koma. Mukwenera kuyezga kujikora, wa kukanizga mtima winu uheni wakukwiyiskika, mpaka uzikiskike mu ukali wake wose. Nciweme nadi kujimanya kuti ukali ulimo mu mtima winu, na kufumba Yesu kuti wamuthaskani. “Mungavanga ukali mu maso ghinu.” *Gen. 45:5*. “Weraniko kukukalifyika ndipo rekani civulupi, mungajizomerezganga mu ntowa yiri yose pakucita uheni.” *Masalmo 37:8*. “**Civulupi** ndi ukali, ndipo ukali ukuparanya, kweni ndi njani wangimilira pantazi pa sanji?” *Zintharika 27:4*. “Uskaniko ukali ku mtima winu, pakuti ukali ukukhara mu cifuwa ca vindere.” *Mupharazgi 7:9; 11:10*. Uscaniko ukali *vaKolose 3:8*.

Danandi vakuyezga kujizikiskamu ukali wavo pakucita kumwa phere panji pakuwezgera nduzga, kweni “vinyo lavo ndi urwirwi wa njoka, ndipo liri na ukali wa cipiri.” *Deut. 32:33*. Kuwezgera nduzga kukuva kuweme ku wa mtima wakwananga, kweni Ciuta

ndiyo wakuwezgera nduzga. Yesu wakati, “Utemwenge muzengezani wako nga ndiwe wa mwene.” Ndiposo “Utemwenge mulwani wako.” Ciuta wakapangana kutigovokera zakwananga zithu usange nase tikuvagovokera va mateu vithu. Mtima wa ukata na wakusinginika vyose ndi ukazuzi kwa Yehova. Maghanoghano gha kuthiska ndopa na ghankondo ghali mu mtima wa muntu,nteura ipo mtende weneco navo ukwenera kukhazikika mu mtima kuti ukhalirire.

6. NJOKA: Yikapusika Eva mu munda wa Edeni ndipo yikaparanya wena-na-wene wakunozga na umoza pakati pa Eva na Ciuta. Satana, mungelo mweneuyo wali kuwa, wakatutuzgika na sanji kwimikana na Adamu na Eva, para wakavavona kuti vakava vavusi va caru ca pasi, ndipo vakakharanga makora pamoza na Ciuta, na kutora malo gha Lusifara. Na sanje zakhe Satana wakanozgera kuvaparanya, ndipo wakafiska kunanga kupulikana kwavo kwa kuzizwiswa na Ciuta ndiposo na umoyo. Kwa kuyana waka uheni weneuvu na sanji mu mtima wa muntu vikunanga kukondwa mu mitima ya vanji para vakuvona vanyavo vakusangwa na kukhara makora. “Sanji yiri na nkaza nga ndi dindi.” *Sumu ya Solo-moni 8:6*. Yikupereka maghanoghano ghaheni mwakuti gharparanye kukondwa kwa vanji, ndipo ghangarongozgera na kukukoma. Ici comene cikucitika mu ma umoyo gha ntengwa. Mu maronda ndipo na mu vigaba vinandi vya umoyo mukucitika milimo ya citima na thinko. Nanga ndi va ncito za ci Kristu, vapharazgi na valiska kuti mbanangwa ku vyakusuzga vyakhe cara ndipo comene suzgo yikuwoneka para Ciuta wawoneska vyawanangwa muyunji kwa kuruska vanji. Ncakwenerera kuva maso, ndipo na kuzuzgika na unenesko wa “Kutemwa kwa Ciuta uko ndi mufwiri ukuru mu mitima yithu na Mzimu Mtuva,” mzire kuvura kuva vambura ncito kuliska kwa Ciuta na kwavo kunangiskike na uheni wa sanji.

7. CULE. Ndi cilengiwa ico cikurya dongo, ndipo cikulinganizgika na uheni wa unceve na wa kutemwa ndrama uwo ndukorozi lwa ma uheni ghose *I Timote 6:10*. Uacule, vanji avo vakusangika ku Kongo valikusangika kuti vakaryanga vimehe kuruska makhumi pera khumi mpaka vakaphunta na kufwa. Muntu paku-

penjiska usambazi kuti wakukhumba kunyoroska woko lakhe cara pakovwira vakavu na vakusauka, kweni wakuyezga ntowa zose zakwenerera na zambura kwenera, pakuvunjika na kughasanga mausambazi gha caru ici, gheneagho pa nyuma pakhe, murosko na fufuzi vitiviumarengi. Yesu iyo mwene wakati, “Mungajivikiranga usambazi winu pasi, penepapo fufuzi na murosko vikuvumara, ndiposo na apo vankungu vakunjira na kwiba: kweni mujiwikirengi usambazi winu kucanya, kweneuko fufuzi panji murosko kuti vi-kuwuparanya cara, ndiposo kweneuko vankungu kuti vanganjirako na kwiba cara, pakuti uko kuli usambazi winu, ndiko kukwenera kuvaso na mtima winu” *Mateyu 6:19-21*. Akani na nyumba yakhe vakamara pa cifukwa cakutemwa golide na siliva ndipo na malibwe ghamtengo wa pacanya ndiposo na malaya *Joshua 7*. Yuda Isikalioti, musambiri wa Yesu, wakajikaka pa cifukwa cakutemwa ndrama zeneizo zikamuzgora kuwa wakuyipayika Fumu na mulongozgi wakhe. Kuti ndi ndrama cara izo ndi ziheni, panji golide, kweni ndi kutemwa kwa ndrama uko kukupereka kwenjererwa ndrama mu mtima wa muntu.

Vikwi vinandi vya vanarume na vanakazi va vigava vyakupambana-pambana na mitundu yakupambana-pambana avo ma umoyo ghavo ghasakazika ndipo ma umoyo gha mbumba zavo nagho ghasakazika cifukwa ca kukhumbiska kuwa na mausambazi gha muluviro na ghanandi mu ntowa ya kusinginika na kudoka unandi wa ndrama za pa cipharizgano ca mbunda na nceve ndiposo na vinyakheso. Khumbo lakukhumba kuwa musambazi kwambura kusuzgikapo comene likurongozgera ku kwiba na kukukoma ndiposo na kukukomwa nkanira. Kutemwa ndrama na khumbo la kukava cuma kukurondezgana na viheni vinandi comene, nga ndi kutemwa mbiri, na nkongono; kwali yingava ya mundyali pa kuvusa vanyako, na kuvusa na ndarama mwakuti utindivizgenge vakavu; panji kuwa na mwampu wa vya Ciuta, zeneizo ndi cikho-mo ca zina la ma ungoro gha carici kwambura kutemwa Ciuta, na ku muyuyura mutuba wali yose mweneuyo wali na cikanga cose paku murondezga Yesu kwambura kukoreranako na carici lakhe lene-lene. *Marko 9:38*. Yesu wakati, “Cenjerani, ndipo muve maso na udokezi: pakuti umoyo wa muntu kuti ukukhalira mu unandi wa vintu ivyo wakukava cara. *Luka 12:15*. Mudauko wa musambazi wakupusa ukuti nteura: “Munda wa muntu yunji wakusambazgika

ukapasa comene. Ndipo wakaghanaghana mu mtima wakhe, kuti, Kasi ndiciteci, cifukwa ndilive cipinda cakuti ndivikeko vyakurya vyane? Ndiposo wakati, Ici ndico nditicitenge: “Nditiwiskire pasi ntamba zane, na kuzenga zikuruko; mwenemumo nditivikenge vyakurya vyane na katundu wane. Ndipo nditiyowoye na umoyo wane kuti, Wa umoyo wane uli na katundu munandi mweneuyo watimare vilimika vinandi; pumura, uryenge na kumwa ndiposo udemwere. Kweni Ciuta wakati kwa iyo, “Wa kupusa iwe, usiku uno umoyo wako utitorengeko kwa iwe: sono vintu ivi ukakava vitivenge vya njani? Nteura ndimo waliri yose uyo wakujiwikira usambazi, ndipo kuti ngwakusambazgika kwa Ciuta cara.” *Luka 12:16-21*. “Pakuti kasi citi cimupindulire vici muntu, usange watikave caru cose, na kutaya umoyo wake weneco?” *Marko 8:36*. “Rekani kughanaghana na vya umoyo winu, kuti Kasi titiryengeci; panji na vya thupi kuti, titivwarengeci . . . kweni nkuweme kwa imwe kuti mupenje danga ufumu wa Ciuta; ndipo vintu vyose viti visazgikirengepo pa imwe . . . pakuti uko usambazi winu uli, ndiko kwizamkuvaso mtima winu.” *Luka 12:22-34*.

8. SATANA: Ndiyo ndi wiske wa mautesi ghose ndipo na avo vakwata mautesi, wakuyegha ma uheni ghakupambana-pambana, ndiposo ndi muvusi wa mtima. Yesu wakati, “Imwe wisemwe ndi uyo ndi kwananga, ndipo malulakalaka gha wisemwe ndigho muti mucitenge. Wakava cikozi kufuma kumtendeko, ndipo kuti wakava pamoza na unesko cara, cifukwa mwa iyo mulive unesko. Para wakuyowoya utesi, wakuyowoya vya iyo mwene, pakuti ndi mutesi ndiposo na wiske wa utesi.” *Yohane 8:44*. Utesi utuva nguheni nga ndi uheni ufipa. Ghalipo mautesi ghanji agho. ngakuyowoyeka, na ghakurembeka ndiposo na ghakucitika mupusikizgi ndi mutesi mukaviro keneco ndipo wakupusikizga ku ico kuti ndimo waliri cara. Ciuta kuti wangateta cara . . . nanga ndi muKristu nayo nteura pera *Tito 1:2*. “Usange tikuyowoya kuti tiri vamoza na Iyo, uko tikwenda mu cisi (Mdima), tikuteta ndiposo kuti tikucita unesko cara.” *I Yohane 1:6*. “Pakuti kuwaro kuli zinceve, zifwiti, na vazaghali, vacikozi na vakusopa vikozgo ndiposo na yose uyo wakutemwa na kucita utesi. *Civ. 22:15*. Ciuta wakutinka ukaboni wa utesi na mutesi. *Zintarika 6:19*.

9. NYENYEZI. Yikuyowoya na mavyeuye mu mtima wa muntu yose. Pacithuzi-thuzi njifipa, njakwanangika na yiheni, njakufwa cifukwa yiri mkati mu zakwananga zakurutilira na zakukhumbira-khumbira; zambura kuvoneka na zakurongozgera ku uheni, mwakuti izo zeneco kuti zingajisuska cara mu vyakucita vyakhe. Mavyeuye ghaheni agha nyengo zinyakhe ghakucetama na nyengo zinyake ghakusuzga. Chakusuka para gha kurongora cigovokero, ndiposo gha kurongora cigovokero para gha kususka. Mavyeuye gha komizgika nga ghakoceka na cisulu, ndipo ghakufwa maghanoghano ghose na **kamanyiro** mwa kucita kutaya cipulikano, na kutegherezga ku mizimu yakupuruska na visambizgo vya mauheni, ndiposo na kuyowoya mautesi mu upusikizgi. *1 Timote 4:1-2; Heb. 10:22.*

10. JISO la Ciuta likulaviska kali kose ako kakwenda mu mtima. Palive kantu ako kangabisika pantazi pa maso gha Ciuta, ipo nteura Wakumanya na kuvona maghano-ghano ghose ghakubisika ndiposo na ivyo mtima ukuranguruka. (Jiso nalo pa vithuzi-thuzi likurongora na kuphara na umo paliri pa cisko ca muntu).

11. MALULIMI GHACOKO GHA MOTO. Agho ghakuzingirizga mtima ghakurongora kutemwa kwa Ciuta pa kuzingirizga mtima wakwananga. Apo Ciuta wakutinka kwananga wakutemwa muntu ndipo wa kukhumba yifwa ya uheni cara, kweni kuti wazgoke ndipo wave na umoyo. Yesu wakiza kwiza kaponoska vakwananga. Kukondwa nkukuru comene kucanya para yumoza wa kwananga wazgoka. Tumululimi tucoko tukuyowoyaso na za ndopa za Yesu Kristu, kuti, “Mwana-mberere wa Ciuta mweneuyo wakuuskako zakwananga za mu caru cose capasi.”

12. MUNGELO. Wakuphara Mazgu gha Ciuta. Ciuta waku-khumba kuyowoya kwa vakupusikika, vakunyekezgeka na vakwananga, mwakuti vazgoke ndiposo ungeru na kutemwa kwa Ciuta uvare mu mtima yavo.

13. NKUNDA (Njiva) ndi cilongorero ca Mzimu Mtuva, Mzimu wa unesko mweneuyo wakupanikizga uheni na unesko ndipo na weruzgi. Pa cithuzithuzi Mzimu wali kuwaro kwa mtima. Kuti wanganjirapo mu mtima umo kwananga kulimo cara.

Para cithuzithuzi ca mtima uvu cikulingana na macitiro gha mtima winu, ipo lirirani kwa Ciuta, julani mtima winu kwa lyo, kuti ungweru wa Mazgu ghake uvare mkati mwinu. “Gomezga mwa Fumu Yesu Kristu ndipo muti muponoskeke.” Ciuta waku-khumba, inya, walikupangana kusinta mtima winu, kumupani mtima upya ndiposo na Mzimu mupya mkati mwinu. Ici candulika mu cithuzithuzi ca civiri.

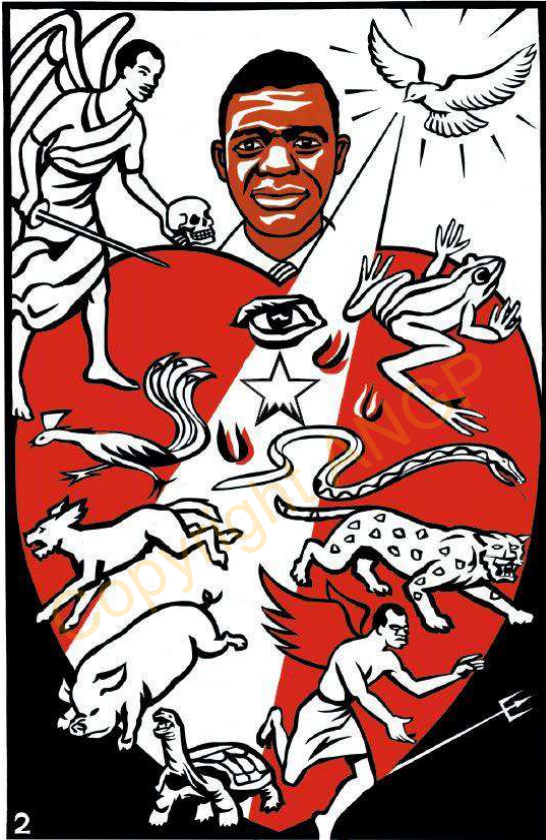
CITHUZITHUZI CA CIVIRI

2. MTIMA WA KUPERA NA WAKUJIPEREKA

Cithuzi-thuzi ici cikurongora mtima wa kuzgoka weneuvo ukupenja Ciuta, Mungelo wakuwuska lupanga, Mazgu gha Ciuta, “gheneagho nga nkongono na gha kuthwa kuruska lupanga lwa kuthwa kose kose, ghene agho ghakunjira na kugava paviri umoyo na mzimu ndipo na mu mafundo na wongo, ndipo na kufwatura maghanoghano na ivyo viri mu mtima.” *Heb. 4:12*. Mazgu gha Ciuta ghakumukumbuska yose kuti, “Njombe ya kwananga ndi yifwa,” nakutiso, “cilikuvalembekera vantu kuti vafwe, ndipo panyuma pake weruzgi.” *Heb. 9:27*. Cigava ca wakwananga na wambura kupulikana cizamkuva nyanja ya moto weneuvo ukumyangula na sulufure ndipo na makara.

Ku woko linyakhe mungelo wakukolera bwangaza. Ici cikukum-buska wakwananga kuti tose titifwenge. Thupi lithu leneilo tikulitemwa comene, kulivwarika, kuliryeska na kulitozga kulipwelerera na kulipulikira mwakuti tikhutiske kulakalaka na makhumbiro ghake, lizamkufwa na kuvunda, ndipo mporozi zizamkulimara petu kweni umoyo na mzimu vizamkukhaliira kwa muyirayira, ndipo pazuva limoza vizamkuyimilira pantazi pa mpando wa weruzgi wa Ciuta.

CITHUZI-THUZI CA CIVIRI



2. MTIMA WA KUPERA NA WAKUJIPEREKA

Apa tikuwona wakwananga wakwamba kupulikizga ku uthe-
nga wa Ciuta na kwamba kujura mtima wakhe ku kutemwa kwa

Ciuta. Mzimu Mtuva wakwamba kuvara mu mtima wa cisi na wakananga. Ungweru wa Ciuta ukunjira mu Tempele lake mwakuti ucimbizgire cisi cose kutali. Para ungeru wa Ciuta wanjira mkati, cisi cikwenera kucimbira. Kwananga, kweneuko kwandurika na umo viliri vikoko vyakupambanapambana kukwenera kucimbira.

Nteura wakutemweka iwe ukuvazga muzomerezga Yesu, mwe-neuyo ndi kungweruka kwa caru cose ca pasi, mwakuti wanjire mu mtima wako, ndipo cisi na macitiro gha cisi ghakwenera kufumamo mu mtima nga ndi umo cikurongolera cithuzithuzi. Yesu wakati, “Ine ndine kungweruka kwa caru, uyo wakurondezga Ine kuti wati wendenge mu cisi cara *Yohane 8:12*. Mungakwaniska kufumiska cisi mu mtima winu na nkongono zinu cara, nesi na vinjeru vyinu panji na vinjeru vya vantu. Ntowa yipusu nadi, na yakugomezgeka yakupusumpiska ndiposo na yakufikapo iyo njekha-nayekha ndi kumucema Yesu, Uyo ndi kungweruka kuti wanjire ndipo cisi ico ndi kwananga cikwenera ku cimbira. Mwezi na nyenyezi vingati-vwira mu nyengo ya usiku, kweni usange dazi lavara, cisi na kuvara kwa nyenyezi vikuwara. Yesu nayo ndi dazi la urunji. Para wanjira mu Tempele ku Yerusalemu, wakafumiska vose veneavo vakagulisika ng’ombe, mberere na nkunda, ndiposo wakaziparanyira pasi ndrama za avo vakasintiskananga, Wakati, “Kuli kulembeka Nyumba yane yizamkuva nyumba yakusoperamo; kweni imwe mwayizgora nyumba yakwibiramo.” *Mateyu 21:13*. Mtima winu navo uli kulengeka kuva nyumba ya Ciuta, na Tempele la Ciuta. Waku-khumba kukhara mwenemumo, kuwutozga, na kuvuzuzga na ungeru, kutemwa na cimwemwe. Yesu kuti wakiza kwiza katigowokera zakwananga zitu para cara, kweni wakizaso kwiza katiponoska na kutizgora vanangwa kufuma ku uzga wa zakwananga. “Usange Mwana (Yesu wakumuzgorani vanangwa ipo mutimuvenge vanangwa nadi.” *Yohane 8:36*.

CITHUZITHUZI CA CITATU 3. MTIMA WAKUZGOKA

Cithuzi-thuzi ici cikutirongora ise umo uliri mtima wa muntu wakwananga uyo wazgoka nadi. Sono wakuvona ukuru na kofya

CITHUZI-THUZI CA CITATU



3. MTIMA WAKUZGOKA

kwa zakwananga zakhe zinandi izo Yesu wakazifwira pa mpinjika. Nga ndi umo wakuvonera mpinjika yeneiyo mungelo, kufumira mu mazgu gha Ciuta, wakumuvumbulira, nteura wakupwetekeka

nadi mu mtima ndipo wakujiwona kuti kumtima wali na vyakuvinya vya mu mtima ndipo wakuva na citima cifukwa ca zakwananga zakhe zinandi. Ndipo umo wakuvonera kutemwa kukuru kwa Ciuta uko kuli kuvumbulika mwa Yesu Kristu, kutemwa uku kukusongonora mtima wakhe, comene-comene apo wakwamba kuwamo kuti Yesu Kristu, Mwana wa Ciuta, wakiza kwiza kavuskako zakwananga zakhe zinandi, nga ndi umo wakajiperekerera kufwa pa khuni la kutembeka mu malo ghakhe.

Unenesko wakuti Yesu wakathyapulika, wakavwarikika mpu-mpu ya minga, ndipo na nkaza zikuru misumali yikahomeka mu mavoko ghakhe na ku malundi, ndipo wakafwa pa mpinjika cifukwa ca zakwananga zithu, wkanjira mu mtima wa muntu wakupera nkanira na wakuzgokako ku kwananga, ndipo wokusintika nkanira ku mtima na umoyo wose. Para wakuwazga Mazgu gha Ciuta mwe-neumo wakujiwoneramo iyo mwene nga mpa galasi, wakufikapo nkanira na umo wakavira kutali na Ciuta ndipo na umo wakaswera marango ghakhe. Wakupera nkanira, wakuva na citima ca urunji ico cikumpweteka, nteura para wakupereka mtima wakhe kwa Ciuta pamoza na masozi ndipo na kulira kwakukwevezuka nako, nteura Yesu wakusenderera kwa iyo. Kutemwa na mtende vyakufuma kwa Ciuta vikunjira mwa iyo umo wakwambira kuwana kuti, “Ndopa za Yesu Kristu, Mwana wa Ciuta, zikutisuka kufuma ku kwananga kuli kose” *I Yohane 1:7*. “Fumu yiri pafupi na avo vali na mtima wa kusweka; na kuvathaska vose va nteura veneavo vakusuzgika mu mizimu.” *Masalmo 34:18*. Ndiposo Mazgu gha Ciuta ghakuti, “Nditi ndiraviske pa muntu wa nteura, nanga mpa uyo ndi mkavu ndipo na pa uyo ngwakupera mu mtima na wakutentema mazgu ghane.” *Yesaya 66:2*. Mzimu Mtuva wakumuphwepwezgara mazgu gha Yesu wakuti, “Wa mwana mwanarume (wa mwana mwanakazi), sangwanganga; pakuti zakwananga zako zagowokereka” Uku iyo wacali kulaviska ku mpinjika na ku ndopa za Yesu izo zikathika pa mpinjika na cigomezgo kuti vyose vikacitikira iyo, wakwamba kupanikizga kuti katundu wa zakwananga wavuskikako, cifukwa Yesu wali kuyegha kale mitampo na vitima vithu; pakuti, “Wakapwetekeka cifukwa ca maubendezi ghithu na kulasika cifukwa ca mauheni ghithu; nakuti “Fumu yili kuvika pa Iyo ma ubendezi gha ise tose” *Yesaya 53*.

Nteura sono kungweruka kwa Mzimu Mtuva kwazura mu mtima uwo kale ukava wakufipirwa na wa malikho. Ndipo muntu wakutoviskika na kuva mtuva nga ndi ciwuyi cifukwa ca ndopa za Yesu *Yesaya 1:18*. Mzimu Mtuva nayo wakupanikizga ku Mzimu wakhe kuti mu ucizi wagowokereka, ndiposo na cintemwa wazgoka mwana wa Ciuta *vaRoma 8:16*. Sono wakumanya nkanira kuti, “Yose uyo wakugomezga mwa Yesu kuti wizamkufwa cara, kweni wali na umoyo wa muyirayira, (*vazgani I Korinte 6:10-11*). Pakuti mwa Yesu, “Tiri kuwomborekeramo mu ndopa zakhe, na kugovokereka kwa zakwananga, kwa kuyana na usambazi wa kutemwa kwakhe.” *VaEfeso 1:7*. Kwananga kukuru kwa mauzaghare ghathupi sono kwava na khumbo la kukhalira mwa Ciuta na ku mtevetera Iyo.” Mweneuyo wakadanga wakatitemwa.” Nteura mu malo ghakutemwa caru ca pasi na vintu vya mu caru ca pasi, uyo wazgoka wakutemwa Ciuta na vintu vya Ciuta.

Ndico cifukwa mu cithuzi-thuzi ici, tikubona kuti vikoko ivyo vikumilirira uheni, sono viri kuwaro kwa mtima, nanga uli Satana kuti wakukhumba cara, apo wakulaviska kunyuma na kugomezga kusangaso muryango. Ndico ncifukwa Fumu Yesu yikaticenjezgera kuti tive maso ndipo tirombenge; mwakuti timikane na Satana mwakuti wafumeko kwa ise.

CITHUZI-THUZI CA CINAYI

4. KUPAYIKIKA PAMOZA NA KRISTU

Cithuzi-thuzi ici cikuyowoya na muKristu mweneuyo wasanga mtende wakufikapo na ciwombolo mu sembe ya Fumu yitu na Mponoski withu, Yesu Kristu, nteura kuti wakutamira vinyakhe cara kweni, mu mpinjika ya Fumu Yesu Kristu, mwa mweneuyo caru cose cili kupayikikiramo ndipo na iyo nayo wali kupayikika mu caru. *vaGalatiya 6:14*.

CITHUZITHUZI CA CINAYI

Ndiri kupayikika
pamoza na Kristu.
vaGalatiya 2:20.

Nteura namwe mu-
jipime kuti muli va-
kufwa ku kwana-
nga. *vaRoma 6:11.*



4. KUPAYIKIKA PAMOZA NA KRISTU

Yesu wakafwira pa mpinjika mwakuti ise nase tive, “Uakufwa ku kwananga na kuva vamoyo ku urunji.” *I Petros 2:24.* MuKristu wali kupayikika ku vya caru. Tiri kuphalirika kuti “Tendenge

mu Mzimu na kureka kufiska maulakalaka gathupi.” *VaGalatiya 5:16, 25.*

Mzati wenevu Fumu Yesu yikahomekapo para wakati vavivura malava ghakhe, warongoreka mu cithuzithuzi ici ca mtima, na maluswazo na vitimbo mu vyeneivyo na nkaza zikulu comene vakamuthyapula. Wakatimbika cifukwa ca zakwananga zithu ndico cifukwa “kulangika kwakhe kukatitolerana mtende.” Herodi na vantu vakhe vakamuhoyera ndiposo panyuma pakumuthyapula, vakamu-vwarika mpumpu ya minga pa mutu wakhe — mu malo ghakumu-vwarika mpumpu ya golide, ndipo na kuvika thete mu woko lakhe la malyero — mu malo gha kumupa ndodo ya ufumu, vakamugwadira pantazi pakhe na kumuhoyera kuti, “Muwonire, Fumu ya UaYuda.” Uakamufunyira mata na kumupoka thete, ndipo vakamutimba nalo pa mutu. Ndipo na nkaza yikuru para vakamulengeska na kumuhoyera, vakamulongozgera ku kupayikika.

Ualiko vaKristu va nteura veneavo vakusopa mu carici, vakurya monesko wa Fumu, vakwimba sumu za Ciuta ndipo uli, na macitiro ghavo ghaheni navo, vakumupayika Mponoski wavo ruta ruta. “Kuti ndi vose cara veneavo vakuyowoya kwa Ine kuti, Fumu, Fumu, veneavo vizamkunjira mu Ufumu wa kucanya. Kweni mweneuyo wakucita khumbo la Uadada avo vali kucanya. *Mateyu 7:21-27.*

Mu cithuzithuzi ici tikuvonaso thumba la ndrama leneilo likava la Yuda Iscariote, mweneuyo wakapereka Fumu Yesu na kuyiguliska na ndrama za siliva makhumi ghatatu, pa cifukwa cakuti kutemwa kwa ndrama kukanjira comene mu mtima wakhe na kubulumutizga mahara ghakhe. Nyali, na magwede ndipo na vinyakeso, vikava nancito na vasilikari veneavo vakamutorera Yesu kunyumba ya vikondo na usiku. Para vasilikari vakapenduzganga minjilira yakhe, peneapo mazgu gha ucimi wa Ciuta ghakafiskika. “Uakagavana vivwaro vyane ndipo munjilira wane vakavupenduzgira. *Masalmo 22:18.* Uakatora vyose vya Yesu, kweni Mweneco vakamukana, wakati, “Kuti tikumukhumba muntu uyu kutivusa ise cara.”

Muntu yose mucisani-sani wakukhumba comene kuti wapo-kere vyose ivyo vikufumira kwa Ciuta, vura na muhanya, kweni

kuti vakukhumba kujipereka ivo vene ku mu wuso umoza wa Ciuta cara. Ku vanandi, Ciuta ndi muweme pera cifukwa wakovwira pa nyengo ya visuzgo na pa usokwano.

Na nkondo, yumoza wa vankondo wakumuvotora muluvavu na mtima ndipo penepapo ndopa na maji vikafuma.” *Yohane 19: 33-37*. Pambere tambara wandakokolike, Petros wakamukana Yesu Kristu katatu, kweni panyuma wakawerako na citima cikulu na masozi. Kasi namwe mukuzomera Yesu pakweru mu mazgu na mu kuteveta? Panji muli na soni kucita nteura pantazi pa vantu? Yesu wakati, “Yose uyo wandizomerenge pantazi pa vantu, nane ndizamkumuzomera pantazi pa Uadada avo vali kucanya. Kweni yose uyo wakundikana pantazi pa vantu, nane ndizamkumukana pantazi pa Uadada vali kucanya *Mateyu 10:32-33*

Yesu wakatiso, “Ndipo uyo wakureka kunyamula mpinjika yakhe na kureka kundirondezga Ine, kuti wali na kalimo na Ine cara” *Mateyu 10:38*. Mbamwavi veneavo vakwimilira pacanya pa jarawe, Yesu Kristu.

Yesu, mwa mpanji yane, ndibisame mwa imwe!
Ndopa 'zo zikafuma, umo vakamrasani,
Zindicizge ku mtima, zindithaske m'kwananga.

Sumu 222 v 1

CITHUZITHUZI CA CINKONDE

5. TEMPELE LA CIUTA

Cithuzithuzi ici cikurongora kutowa na utuva wa mtima wa wakwananga uyo waponoskeka na uzari wa ucizi na lusungu lwa Ciuta. Mtima wakhe wazgoka Tempele la unenesko la Ciuta, nyumba ya Ciuta, Uadada, Mwana na Mzimu Mtuva, kwakuyana na pangano la Fumu Yesu Kristu lakuti, “Usange muntu wakutemwa Ine, wati wasunge mazgu ghane: ndipo Uadada vizamkumutemwa iyo, ndiposo tose tamkwiza kwa iyo, na kuzinga nyumba yithu na iyo.” *Yohane 14:23*. Ciuta wakucindika wakatumbika na kumu-kwezga muntu mwa Yesu Kristu *Luka 1:52*.

CITHUZITHUZI CA CINKONDE

KUTEMWA
CIMWEMWE
MTENDE
KUZIZIPIZGA
vaGal. 5:22

WEZI
UWEME
MAGOMEZGEKO
KUZIKA
KUJIKORA



5. TEMPELE LA CIUTA

Sono mtima wazgoka Tempele leneco la Ciuta. Kwananga kwa cimbizgikira kuwalo. Mu malo gha vikoko vya mitundu na mitundu ivyo vikuwusika na Satana, wisevo wa mautesi, tikuvona Mzimu Mtuva, Mzimu wa unenesko, wakukhara mu mtima. Mumalo ghakuti kwananga kuwusemo na kukazuzga, mtima wazgoka wakutowa comene, lava khuni mu munda lakupambika vipasi likurongora vipasi vya Mzimu, nga ndi kutemwa, cimwemwe, mtende, kujiyuyura, kukuntirapo, lusungu, uweme, cipulikano, kuzika, kujikora ndiposo na vinyakhe vyeneivyo vikukondweska Ciuta na muntu. Sono wazgoka nadi muntavi wakupambika vipasi vya mpeska weneco — Fumu yithu Yesu Kristu. Cakuzirwa pakupambika vipasi ndi kukhara mwa Kristu, ndipo Kristu na mazgu ghakhe kukhara mwa iyo *Yohane 15:1-10*. Nga ndi umo wazuzgikira na kubapatizikira na Mzimu Mtuva, wali na mazaza ghakutondera vyathupi na maulakalaka ghakhe, ndiposo na kupayika untu wakale. Na nkongono ya Mzimu Mtuva wakumanya kwenda mu Mzimu na kuto nda vya thupi. Kuti wakwendaso mu ivyo wakuvivona kuvipulika na kuvipima cara, kweni na cipulikano — pakuti cipulikano ca mwa Yesu Kristu ndico cikutonda caru. Ipo neura wakukhara mu unenesko na mu cigomezgo cakufikapo ndipo wakukhameskeka na cigomezgo ca ucindami ico citizenge pa kwizaso kwa Fumu yithu Yesu Kristu. Wakukhalira mu kutemwa kwa Ciuta, uko kukukhalirira kwa muyirayira.

“Mbamwavi vakutowa mu mtima pakuti ndivo vizamkuvona Ciuta” *Mateyu 5:8*. Fumu Davide, nanga uli wakava na mausambazi ndipo wakatonda valwani vakhe wakamanya kuti nkondo yikuru yikarwanga mu mtima wakhe, ndipo para wakapanikizga kusoverwa kwakhe mu mtima wakhe, wakaromba nteura, “Uikanimo mwa ine mtima wakutowa, 'Mwe Ciuta, ndiposo muwezgeremo Mzimu wakurunjika mwa ine.” *Masalmo 51:10*. Kulive muntu uyo wangamanya kusuka mtima wakhe, panji kuvikamo mtima upya mkati mwakhe, kwambura kuti wazgoke nadi na kwiza kwa Ciuta nga ndi umo Davide wakacitira, apo wakamuomba Ciuta kuti wavikemo mtima upya mwa iyo. Ciuta wakukhumba comene kuwusintaso umoyo winu. Kugambika vyakuparuka, kusonerera maluzwazwa kuva nga ndi urunji winu na mapangano ghinu gha mpuwu na vikhore kuti vingazgora mtima winu kuva cakukharamo ceneco ca Ciuta cara. Ciuta wakukhumba comene kumovwirani imwe,

pakuti ndiyo wakapangana nakuti, “Nteura ndizamkumuthirirani imwe maji ghawene, ndipo imwe mwizamkutowa: kufuma ku kufipirwa kose na kufuma ku vaciuta vinu vose ndizamkumuwezganiko imwe. Ndizamkumupaniso mtima upya ndipo ndizamkuvikamo na mzimu upya mukati mwinu. Ndizamkuvuskamo mtima walibwe muthupi linu, ndiposo ndizamkumupani mtima wamunofu. Ndizamkuvikamo Mzimu wane mkati mwinu, nakumuzgorani imwe kuti mwendenge mu madazgo ghane, ndipo muti musungilirenge maweruzgo ghane na kughacita.” *Ezekiel 36:25-27*. Ici ndico ndi cing’anamuro ca Testamente la Sono leneilo Ciuta wali kulikhozga na ndopo za Mwana wakhe, uyo ndi Yesu Kristu.

Mu cithuzi-thuzi ici tikuvonaso mungelo wafikaso. Uangelo vali kwimikikira kutevetera avo vizamkuhara umoyo wa muyirayira, ndipo vizamkuzingirizga vose avo mbakumopa Iyo. *Masalmo 34:7; 91:11; Daniel 6:22; Mateyu 2:13; 13:39; 18:10; Milimo 5:19; 12:7-10*.

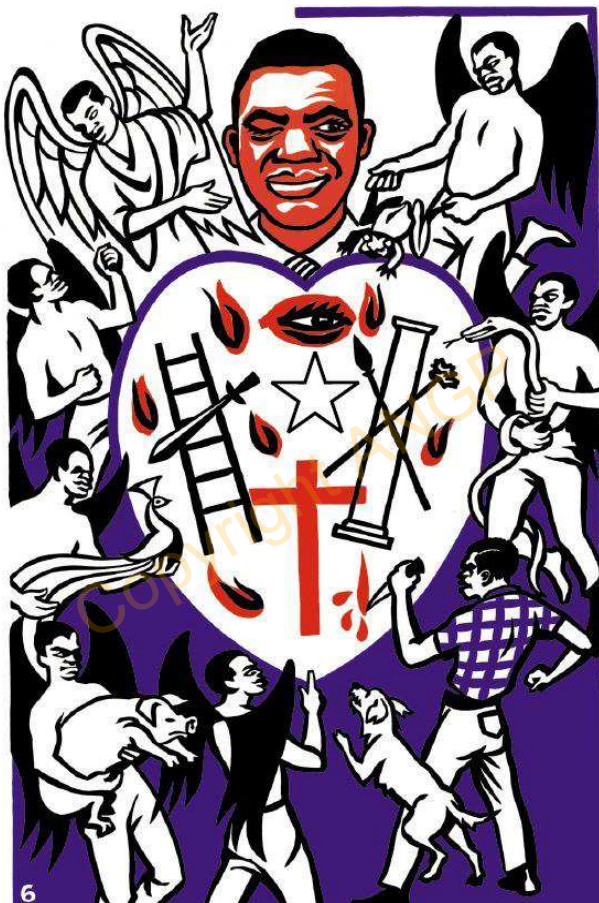
Satana nayo wakuwoneka pa cithuzi-thuzi ici, wakwimilira pafupi na mtima uku wakulindizga mwavi wakunjiliraso mu malo ghakhe gha kale. Nteura tikucenjezgeka kuva maso na kuromba, pakuti “Murwani winu, Satana, nga ndi nkaramu yakuvuruma, wakwendendeka, pakupenjerera uyo wangamumirijitizga.” *I Petros 5:8*. Nyengo zinandi wakujiwoneska nga ndi mungelo wa ungeru para wakupusika vatuva avo kuti vali maso cara na vintu vya mu caru. Wakuyezga nkanira na uryarya wakhe kupusika avo vali kusoreka. Nteura ipo usange tikumikana na Satana, wati wafumeko kwa ise *Yakobe 4:7*.

CITHUZITHUZI CA CINKONDE NA CIMOZA

6. MTIMA WAKUYEZGEKA, UWO UNDAFIKEPO KUPEREKEKA KWA KRISTU

Ici ndi cithuzithuzi ca Citima ca muntu uyo wakuwelera nyuma. Jiso linyakhe lamba kusizimira, ici cikurongora kwamba kwa kukura kwa kusizimira ndipo wakusiwa mu umoyo wa uKristu wakhe, uku jiso lakhe linyake mukati mu soni likuraviska kose-kose,

CITHUZITHUZI CA CINKONDE NA CIMOZA



**6. MTIMA WAKUYEZGEKA, UWO UNDAFIKEPO
KUPEREKEKA KWA KRISTU**

pakutemwa caru. Ungweru wa mukati mwakhe wazgoka cisi, ndipo virongolero vya mu mtima wakhe, ivyo vikarongoranga kupayikika pamoza na Yesu vyamara ndipo kuti ndi vyakunyorokaso cara. Nteura wazingirizgika na viyezgo vyeneivyo wakuvizomerezga pacoko-pacoko mu malo ghakuvikanizga. Mu malo ghakupulikizga ku mazgu gha Ciuta sono wakwamba kupulikizga ku masacizgo gha Satana gha uryarya na mapangano ghawaka. Nanga uli wangava wacali kuruta ku carici, uku wakubisa uheni wa mu caru mu minjilira yake, kweni kutemwa Ciuta kwazizima mu mtima wake. Wagavikana paviri mu maghanoghano ghakhe wakwimilira pama-khumbo ghaviri. Wakwamba kuzomerezgana na vya caru, uku wacali kupusikizga kumtemwa Ciuta. Nyenyezi ya mu mtima wakhe na mavyebye vikuva mu cisi. Mpinjika kuti yikuyeghekasu na cimwemwe cara, kweni yikuva yambura kupokelereka na katundu muzitu. Cipulikano cakhe cikwamba kumara, wakureka kuva na wene na wene na Ciuta mu malurombo, wakulorako kantu cara ndipo wakuva wambura kupwelerera kaviro ka mtima wake ndipo pacoko-pacoko wakumujurira muyezgi maro uyo ndi Satana mwe-neuyo wakulindirira kuwaro kwa mtima wakhe. Wakufwasa mu vintu vya mu caru kuruska kuva pamoza na va cipulikano ceneco.

Mtima wa nkukundembo, wakurongora kujikuzga, ukwamba kupenja mulyango. Wakuruwa kuti wakaponoskeka na ucizi pera, ndipo wakwamba kuva muKristu wakujikuzga. Ulovevu ukukhung'uska pa mulyango, na kupenja muryango. Pangava panji pa ciphikiro cakuzirwa, panji pamoza na vabwezi va caru, peneapo wangava na soni pakughana-ghanika kuva wapadera, wakutombo-roka, panji wambura kutemwa vya kukondweska, ndipo kuti Satana wakumuphalira kuti ciphikiro ici pera kuti citicipweteke umoyo wakhe wa Mzimu cara. Maghanoghano gha thupi na mauzaghare vikwamba kumusuzga. Panyakhe wakwamba kunjira mu myati ya uzaghali wakulaviska kaviri-kaviri na cimwemwe pa vithuzi-thuzi vya uzaghali, ndipo wakufwasa pamoza na maumba gha vakucita uzaghali wakurongozga mu masovero gha mu zinyumba za kuviniramo, mu vyakukondweska vyambura na kwenerera, na kupokerera masacizgo gha uheni kufuma kwa Satana uyo wakumuphalira iyo kuti uwu ndiwo mbumoyo nakuti kwananga, kamoza pera kuti nkwananga cara.

Nadi, kuti tingakanizga cara usange viyuni vyamuthondo ivyo vikucita uheni ndipo vili na maghanoghano ghaheni vikuduka pacanya pa mitu yithu, kweni tikuva na mlandu usange tikuvizomerezga kuti vikhareng pa ise na kuzenga vivimbo vyavo mu mitima yithu, na kukonkomoreramo uheni uwo vikucita. Usange tikumupa Satana kamunwe kithu pera wati wapoke nkanira na kavoko kose, na kuguzira umoyo witu na Mzimu kukulangika kwa muyirayira, Nteura kucenjeza kwa Ciuta kwa ise: ndi kucimbira kufuma ku mauzaghali gha uwukirano na kureka kusovera na kwananga. ndipo palive kantu nanga uli uheni ungiza mu ntowa zakupambana-pambana. Ticimbirire kwa Yesu, uyo ndi Mponoski na Mutonda.

Muntu uyu wakuoneka kuti wakurasa mtima mu cithuzi-thuzi ici na lipanga, wakuringana na avo vakusuzga na kutindivizga Ekleziya. Na malulimi ghavo ghakusesa na milomo yavo yakunyoza vakurasa na kupweteka mitima ya vaKristu. Iyi ndi nkondo yeneiyo mtima wakugavikana paviri ungakhwima cara. Ipo nteura wakwamba kopa vantu kwakuruska Ciuta ndipo cifu-kwa wali na wofi wa ivyo muntu wati wayowoye na kucita, wakwamba kuva muzga, wa vantu ndipo wakuuukako kwa Ciuta. Ukari na kutukutira vikujirongora vyekha mu nyengo za suzgo na mu kweveka ndipo vikucicizga kujura mulyango. Njoka yira yiheni na ya sanji, yeneiyo yikuvoneka para vanji mbakukhutiskika comene ndipo mba kusambazgika, yiti yikhwavire mwenemumo mumtima kwambura kumanya mweneco, ndipo na para yapika ka mwavi, yiti yijurire mulyango thinko na kujikuzga.

Ncipusu comene kuti kutemwa ndrama kunjire mu mitima yithu; ipo tijove mu vyakucenjeza vya Fumu Yesu para wakuti, "Muve maso na kuromba mwakuti mureke kunjira mu vyezgo." *Mat. 26:41*. "Nteura wacenjere uyo wakughana-ghana kuti wakwimilira nakuti wave maso mzire wawe." *I vaKorinte 10:12*. Tikwenera kuvwara vya nkondo vyose vya Ciuta, mwakuti timanye kwimikana na mauryarya gha Satana. *vaEfeso 6:11-18*.

CITHUZITHUZI CA CINKONDE NA CIUIRI



7. MTIMA WAKUWERERA NYUMA PANJI WAKUNONOPESKEKA

Cithuzithuzi ici cikuvumbura kaviro kamtima wa muntu uyo wakuwerera nyuma, ndiko kuti para ungweru ukamuvalira ndipo

para wakati wa cিয়েzga cawanangwa ca kucanya ndipo na para wakati wava na Mzimu Mtuva, wakawaso. Cikurongoraso kaviro ka mtima wa muntu mweneuyo wandazgokepo nanga nkumurambira Ciuta, nanga uli unenesko wa Mazgu gha Ciuta, agho ghakucemeka kuti “Mazgu ghawene, weneuwo uli kupika na kuvumbukwa kwa iyo. Muntu uyo wanofya mtima wakhe para Ciuta wakumupembereza kuti wawelere kwa Iyo, para wakukana wakwanangikira-nangikira nanga uli wakuyezga kujitozga.

Apo wakanduranga na za muntu wakuwa. Yesu wakati “Para mzimu waukazuzi wafuma mu muntu, ukuyinga-yinga mu malo ghacinkamwa, kupenja pa kupumura, ndipo pakuvura kusangapo, ukuti, “Nditwerere ku nyumba yane uko nkafuma.” Ndipo para wiza na kusanga kuti njakupyereka na kutozgeka ndipo ukuruta na kuyakatora yinyake yinkonde na yiviri yiheni yakuruska iwo wene, ndipo yikunjira na kukhara mwenemumo. Ndipo kaviro ka muntu uyo pamanyuma kakuva kaheni kuruska pakudanga.” *Luka 11:24-26*. Kweni cavawira kwakuyana na cintanguni cakuneneska, “Nceve yikuwerera ku mavukuzi ghakhe, na nkumba iyo ya savyika yikuya kajivivika pa mathipa.” *2 Petros 2:22*.

Mwambi ukwandura makora na kaviro ka uyo wawa, panji na Mtima wakwananga na wambura kuzgoka. Kwananga mu kupusikizga kose kwizaso na kuvusa mu Mtima. Nanga ndi cisko cakhe cikuvumbula kawiro ka mtima wakhe. Mzimu Mtuva, nkunda yakuzika na yiweme, ukucicizgika kuwureka mtima, pakuti kwana nanga na Mzimu Mtuva kuti vingakhara pamoza cara. Ncambura macitiko kuti mtima uve nyumba ya Ciuta uku pa nyengo yeneiyo ndi mpanji ya Satana. Mungelo, mazgu gha Ciuta, vikufumamo na citima, uku vikulaviska ku nyuma kukhumba kuti panji watingoke nga ndi mwana wakusova. “Uyo wakakhumba kurya gaga uyo nkumba zikaryanga, kweni muntu kuti wakamupa kurya cara. Ndipo para wakajinyumwa wakati, Nditivuke na kuruta ku Uadada na kuyowoya kwa iwo kuti, Ndanangira kucanya na pantazi pinu, ndipo kuti nkweneleraso cara kucemeka mwana wino *Luka 15:18*. Ua wiske pakuvona mwana wakuzgoka, vakamugovokera na kumupokerera.

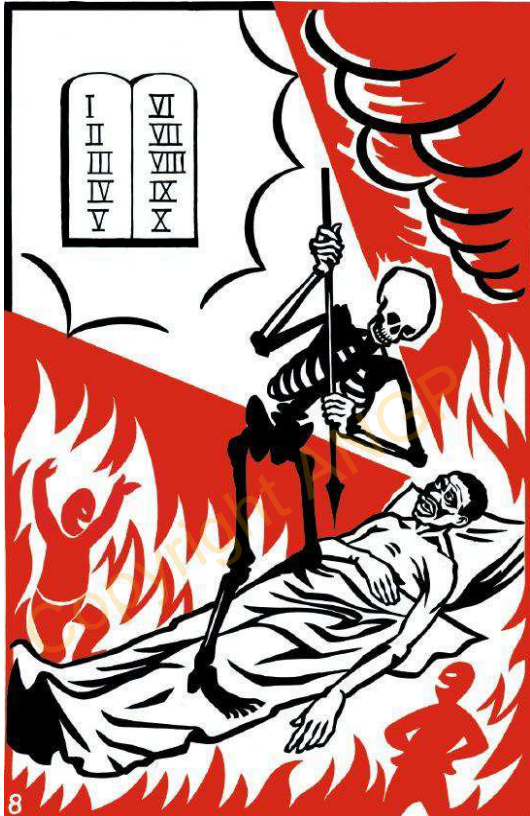
Kweni mu ciyerezgero ici pa cithuzithuzi, palije cirongorero ceneco ca kuzgoka, palive kuzgokera kwa Ciuta, palive kupenja

cigovokero ku marundi gha Yesu. Njuvi yakhe yikuva nga ndi para yiri komizgika na simbi ya koca ndipo na kukhara cete. Wali na makutu kweni kuti wakupulika lizgu la Yesu para wakumuyeyerera cara. Wali na maso kweni kuti wakuwona cara kuzontoka kwa cikhururu ca urwirwi ico ciri mwazi kusi ku marundi ghakhe ndipo cikulindizga kuti wabiremo. Kutu soni zikumukoraso sono cara para wakukhalilira mu kwananga kwakhe. Satana wakuwusa mu mtima wakhe ndipo wakhara nga ndi fumu pa cizumbe cakhe. Ncamacitika kuti wakulutirira kupusikizga kuti wakuwoneka makora na wa ncindi ndipo ndi muntu wakuwona, nga ndi mwanda wakuphakika na vituva, “Kweni pasi pali viwangwa vya vantu vakufwa na vya ukazuzi vose. *Mat. 23:27.*”

Wisevo wa utesi watora malo gha Mzimu wa Unenesko. Cinyama cose, kwananga kose, kuli pamoza na muheni na mzimu wa ukuzuzi ivyo sono vikukhara mu mtima wa muntu. Nanga wangakhumba kujizgora mwanangwa iyo mwene kufuma ku vyasoni na visuzgo ivi, ndipo uli vikumujandizga. “Uyo wakazgora dango la Moses kuva lawaka-waka, wakafwa kwambura kurengekera lusungu pa ukaboni wa vaviri panji vatatu: nanga visuzgo vyamukuva uli, para ungaganiza, kwa uyo wakukandira pasi na kunyoza Mwana wa Ciuta, ndipo wakuzgora ndopa za pangano, zeneizo wakutuviskika nazo, kuva za waka-waka; nakuti wakucitira musinjiri Mzimu wa ucizi? *vaHebere 10:28-29 2 Petros 2:1-4.*”

Usange cithuzi-thuzi ici cikuyana na kaviro ka mtima wako, mbwezi wane wakutemweka, lila kwa Ciuta kwambula kucedwa, kufumira pasi pa mtima wako, “Iyo ngwankongono kukuthaska ku kufipirwa kose.” Ndipo ngwankongono ndipo wakukhumba kukugowokera za kwananga zako zose, para wiza kwa iyo na mtima wa Cizgoka ceneco. Wali na mazaza kukaka Satana na vakhe vose na kuvacimbizgamo mu mtima wako, para iwe ukumuzomezga kuti wacite nteura. Wize kwa Yesu nga ngwa vyoni yura mwe-neuyo wakati, “Usange mukukhumba mungamanya kunditozga.” Yesu wakazgora nakuti, “Nkukhumba; tozgeka *Marko 1:40-41.* Kweni usange ukurutilira kunonofya mtima wako, na kutemwa cisi kuruska kungweruka ipo ulive cigomezgo panji wovwiri cifukwa ukusanka yifwa mumalo ghakuti usanke umoyo. Pakuti “njombe ya kwananga ndi yifwa” *vaRoma 6:23.*”

CITHUZITHUZI CA CINKONDE NA CITATU



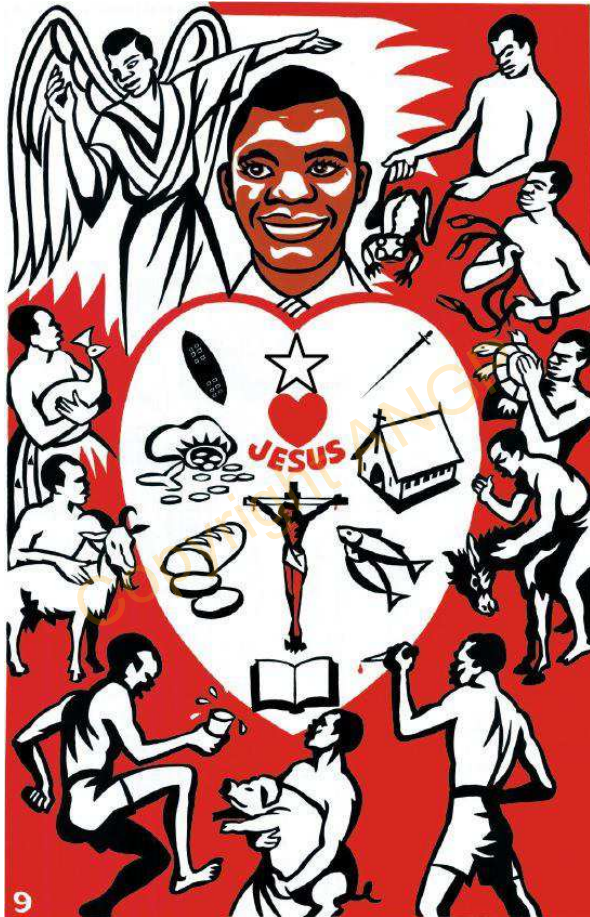
8. UMARIRO WAKOFYA WA WAKWANANGA

Milimo ya thupi yikuwoneka pa kweru, ndi yeneiyi, uzaghali, ukazuzi ukwakwa, kusopa vikożgo, ufwiti, maurwani, zawe, bina, maukali, zimpindano, zimpatukano, visambizgo vya utesi, sanji, urovevu, vilere na vyose vya nteura . . . veneavo vakucita vya nteura kuti vaharengে Ufumu wa Ciuta cara. *vaGalatiya 5:19-21.*

Apa tikusanga muntu uyo wakuziurika waka na kuwelera nyuma kurazga ku nyifwa, thupi lakhe lili na vyakubinya comene ndipo mzimu wake wazura na wofi wa yifwa. Yifwa (cithuzithuzi ca vivangwa) yiza pa nyengo iyo iye kuti wagomezganga na kuyi-khumba cara. Upusikizgi wa vyakukondweska mu kwananga sono wajumpa ndipo yifwa ya urwirwi iyo ndi njombe ya kwananga sono yafika. Urwirwi wa Gehena wamuvumbatira sono. Nanga wakukhumba kuromba sono, wakusanga kuti wangakumana na Ciuta cara, mweneuyo kutemwa kwakhe wakazerezga kwa nyengo yitali. Dabwezi vakhe vakopa kumilira pafupi pa citara cakhe, ndipo mazgu ghavo gha mpuwu ghakumukwimiska na kumovwira sono cara. Usambazi wakhe wene wuwo wakavusangira mu luzokozoko na mu uryarya kuti ungarutirizga umoyo wakhe cara, nanga ndi kuthaska mzimu wakhe, panji kumuthaska ku suzgo la mzimu wakhe. Wakusanga kuti ncinonono kuti waghanaghane na Ciuta cifukwa Satana kuti wakumupa mwavi cara.

Vyose ivyo wakatemwa, na kukhalira ivyo pa caru sono viku-woneka kuti vikumuhoyera ndipo nanga ndi mliska wakhe wambura kupulikana na wambura kuzgoka nadi wangamovwira sono cara, pakuti wakazerezga ucizi wa Ciuta ndipo sono ngwakususkika na marango. Sono wakwamba kufikapo kuti “Ncakofya comene kuwa mu mavoko gha Ciuta wamoyo.” *vaHebere 10:31*. Wakakhumbanga kunozga macitiro ghakhe na Ciuta pa madazi ghanji panji pa citala cakhe ca yifwa kweni sono nyengo yamumalira. Vikwi vya vantu vakufwa mwakuciruskika waka kwambura mwavi wakupenja Ciuta pa vitala vyavo vya yifwa. Ipo ncakwenerera kupenja Ciuta pa nyengo iyo wangesangikira. Mu malo ghakuti wapulike mazgu gha Ciuta gha cikwimisko na ghakuthaska, pakufwa wa kwananga uyu wakapata ucizi na kutemwa kwa Ciuta pa nyengo ya umoyo wakhe sono wakupulika lizgu la kweruzga kwa Mponoski uyo wakamukana, nakuti, “Fumako kwa ine wakutembeka rutanga ku moto wa muyira-yira wakunozgekera Satana na vangelo vakhe.” *Mateyu 25:41*. Cili kwimikikira vantu kufwa kamoza pera ndipo pamanyuma njeruzgo. *vaHebere 9:27*.

CITHUZITHUZI CA CINKONDE NA CINAYI



9. MTIMA WAKUTONDA

Ndi njani wati watipatulenge ku kutemwa kwa Kristu? *vaRoma 8:35*

Kweni mu vyose vyeneivi tikuruska comene pa kuvilambikira mwa uyo wakatitemwa. *vaRoma 8:37*

Cithuzi-thuzi ici cikurongora muKristu uyo wakwima nganganga na kutonda viyezgo vinonono. Uku wakuyezgeka, wakwima nganganga mpaka pa umaliro, pakuti wakuruska mwa Yesu Kristu. Wanjiramo waka mu cipharizgano ca uKristu cara kweni na citata ndipo wakucimbira mu uzizipizgo kwambura kulaviska ku mazere panji ku malyero, kweni, “Kwa Yesu Kristu, cata na mfiski wa cipulikano cithu. *vaHebere 12:1-2*.”

Satana na vantu vakhe vakuzingirizga mtima wa cipulikano, kuyezga kwambura candulo kunangiska na kurongozgera mwana wa Ciuta kupharaniko. Kujikuzga, kutemwa ndrama, mzimu wa uzaghali na vinyakhe vyose navyo viri mumo. Mu malo gha ntoromi sono tikuvona mbunda, cifukwa nyengo zinandi kwananga kukwiza kwa ise mu ntowa zakupambana-pambana ndipo kukuji-bisa mu kawonekero na zina. Kweni muKristu uyo wali maso wakusanda kwananga nanga kwize mu ntowa yakupusikizgira kusopa Ciuta, panji nga ndi mungelo wa kungweruka, cifukwa mazgu gha Ciuta na Mzimu wa unenesko vikumurongozgera mu unenesko wose. Muntu uyo wakorera nkombo ya phere mu kavoko, wakumuvinira muKristu na kumuyezga na vya kusekereska vya caru. Ici kuti cili na kantu na muKristu uyo ngwakufikapo cara pakuti ngwakupayikika pamoza na Kristu ndipo na zakwananga zakhe zose za mu caru wali kupayika. Muntu wa civiri mu cithuzi-thuzi wakugwaza muKristu na cimayi citali. Kuyowoya kwa nkaza kusesa, kunyoza na kuyofya mukristu kufumira mwa valwani va Ciuta, ndipo kanandi avo mbakucemeka waka vacipulikano ndivo, vakupweteka mitima ya avo mba cipulikano ca unenesko. Kweni muKristu ngwa kufwa ku ivyo vyose vantu vakuyowoya ndipo wakukumbuka mazgu gha Ciuta pera. Wakukumbuka mazgu gha Yesu agho wakati. “Uamwavi ndimwe para vantu vatimuto-mbozganinge na kumuzikizgani na kumuteterani uheni vose cifukwa ca ine; kondwani sekererani comene pakuti njombe yinu njikuru kucanya” *Mateyu 5:11-12*.

Kwananga, thupi (ine, ine) na Satana kaviri-kaviri ti kuyezga kupatura muKristu kufuma kukutemwa kwa Ciuta. Kweni na kusangwa kukuru na cigomezgo cakufikapo wangati, “Ndi njani wawindipatulenge ku kutemwa kwa Kristu, suzgo kasi, panji urwiri, panji ulwani, panji lipanga” *vaRoma 8:35*. “Yayi kweni mu vyose ivi tikuruska comene pakuvilambikira mwa uyo wakatitemwa *vaRoma 8:37*. Para tavwara vya nkondo vyose vya Ciuta, Iyo wati wimilirire pa madazi gha uheni na kutitondera vyezgo vyose na kuyezgeka kose mwa Yesu Kristu, uyo wakatonda vyezgo vyose, nakuti mwa iyo tingatonda na kupokerera mpumpu ya ucindami.

NYENYEZI yakhe ya njuvi yikuwoneka makora na kuvara. Mtima wakhe wafuruka na cipulikano ndipo uli kuzura na Mzimu Mtuva. Mungelo nga ndi mazgu gha Ciuta wakumukumbuska na pangano lakuzirwa, ilo likuperekeka ku avo vakuruska na kuzizipizga vyezgo mpaka pa umaliro “kwa uyo wakuruska tindimupe cakurya ca khuni la umoyo ilo lilikumera mu munda wa Ciuta.” “Kwa uyo wakuruska kuti wati wapwetekekenge na yifwa ya civiri cara.” “Kwa uyo wakuruska tindimuzomereze kurya mana ghakubisika, ndipo tindimupe libwe lituva, ndipo pa libwe lituva parembekenge zina lipya.” “Ndipo uyo wakuruska na kucita ncito zane mpaka ku umaliro, kwa Iyo kupikenge mazaza . . .” “Kwa uyo wakuruska wa nteura wati wavwarikike na minjilira yitua, ndipo kuti ndizimyenge zina lakhe cara mu Buku la umoyo, kweni ndizamukulizomera zina lakhe pambere pa Uadada na vangelo vavo.” “Kwa uyo wakuruska nditimuzgore muzati mu Tempele la Ciuta wane, ndipo kuti watifumengemoso cara.” “Kwa uyo wakatonda ndi timuzomereze kukhara na Ine pa cizumbe, nga ndi umo nane nkaruskira, ndipo ndiri kuvikika pamoza na Uadada mu cizumbe cavo.” *Civumbuzi 2:7, 11, 26; 3:5; 12, 21*.

THUMBA LAKUJURIKA LA NDRAMA likurongora kuti ndi mtima pera cara, kweni na ndrama zakhe vuvu zili kupaturuskira kwa Ciuta. Mumalo gha kusakaza waka cuma cakhe ca caru cino, wakovwira vakavu, kupereka cakhumi ca usambazi wakhe wakupereka vyawanangwa na vyose ivyo wali navyo kwa Ciuta, wakugwiriska ncito vyose ku ucindami wa Ciuta.

CINGWA NA SOMBA vikung'anamura kuti muntu uyu wakukhara umoyo wakutowa na wa nkaro yiweme. Kuti wakujikazuzga na vyakumwa vyakurovezga cara, panji kurya ndopa, panji cili cose ico cikukomeka mwakunyongolora singo, panji cakurya cose ico ncakufipiskika. Wakusakaza ndrama zakhe cara, nanga ndi kunanga thupi lakhe (ilo ndi Tempile la Ciuta) pa kusumba na kukhweva hona mu ntowa iyi na iyi, panji kujinanga na minkwara yiheni ivyo vingasunga umoyo makora. Mutima wakhe wazgoka nyumba ya kusoperamo. Ndiposo wakwiza ku visopo kanandi-nandi na mwa ncindi, nyengo zose nanga zinyengo zingazgoka-zgoka. Wakutemwa cisopo, nanga muve mu nyumba ya visopo manyi ndi mu mbumba yakhe, panji mu cipinda cakhe ca mukati, pakuti wakumanya kuti muKristu wangakhara cara kwambura kukumana na Ciuta mu kuromba.

BUKU LA KUJULIKA likurongora kuti Buku lakupaturika kwa iyo ndi buku la kujurika, ndipo wakulivazgiska madazi ghose nakuti wakusangamo mahara na nkongono, kungweruka na umoyo wakuphalirika na usambazi wambura mayowoyeka. Buku la kupaturika lazgoka nyali ya kumulikira ku malundi ghakhe, na lupanga lakutondera nalo murwani wakhe. Buku ili lazgoka cingwa ca mzimu wakhe madazi ghose, lazgoka maji ghakukhorweska nyota yakhe, ndipo ndi ciziva cakugezamo iye na kujitozga. ndiposo ndi galasi leneilo wakujivonapo.

Wakutemwa kuyegha Mpinjika, pakuti wakumanya kuti Mpu-mpu wangapokera kwambura kuyegha Mpinjika cara. Umo wakumanyira kuti wali kuvuskika pamoza na Kristu mu umoyo upya, wakupenja vintu ivyo vili kucanya, vintu vya muyirayira na vyambura kuvoneka. Ngwakunozgeka kale kukumana na Ciuta ndipo wali nga ndi khuni lakupandika mumpepete mwa mlonga ilo likupambika vipambi pa nyengo yakhe, nga ndi muntavi wa mpeska weneco uwo ukupambika vipambi vinandi. Wakopa yifwa cara, cifukwa kutemwa kwakufikapo kwa Ciuta, kweneuko wali kupokerera mwa Mzimu Mtuva kuli kuzura mu mtima wakhe.

CITHUZITHUZI CA KHUMI



10. UMARIRO WAKUKONDWA WA MUKRIST'
Zaninge, mwa vakutumbikika va Uadada *Mateyu 25*.

Yesu wakati, “Ine ndine ciwuka na Umoyo, uyo wakupulikana na Ine nanga wafwe ndipo uli wati wavenge wamoyo ndipo yose uyo wakukhara na kupulikana na Ine kuti wati wafwenge cara. *Yohane 11:25-26*. “Uyo wakupulika mazgu ghane na kupulikana na uyo wakandituma, wali na umoyo wa muyirayira, ndipo kuti wati wanjiremo cara mu njeruzgo; kweni wajumpa yifwa na kunjira mu umoyo, *Yohane 5:24*. Yifwa kuti yikupa wofi panji urwirwi kwa muKristu cara. “Yifwa yiri kumilika na kuthereskeka. Yifwa we! Luwozga lwako luli nku? Dindi we! Kuruska kwako kuli mpa? Vivongo vivenge kwa Ciuta uyo wakatipa kuruska mwa Fumu yithu Yesu Kristu.” *1 vaKorinte 15:54-57*.

MuKristu wakukhumba kuvona cisko ca Yesu uyo wakamu-fwira na kumuvombora pa mpinjika. Mzimu Mtuva nayo wakumukumbuska na mazgu gha Yesu ghakuti, “Mungakwevekangaa mitima yinu. Pulikanani na Ciuta ndipo mupulikaneso na Ine, mu nyumba ya Uadada muli malo ghanandi . . . Nkwiza ndizamkumutorani imwe kwa ndamwene mwakuti uko ndili ine ndiko namweso mukavenge kweneuko” *Yohane 14:1-3*. “Jiso lindawone, nesi khutu kupulika, nanga ndi kunjira mu mtima wa muntu vintu ivyo Ciuta wanozgera avo vakutemwa Iyo” *1 vaKorinte 2:9*. Palive ciyowoyero cakwenerera na cakufikapo pa caru mu ceneico muntu wangandura na kurongosora na ucindami wa mumalo gha kucanya, wenuwo uli kunozgekera avo vakurondezga malwayo gha Fumu yithu Yesu Kristu pa caru ici ca pasi.

Mu malo ghakuti tivone vivangwa vya muntu yifwa sono tikuvona mungelo wa Ciuta panji ntumi ya Ciuta mu cithuzi-thuzi ca umaliro. Wakuindilira kuti wayeghere mzimu wakurunjiskika kwa Ciuta. Mzimu na thupi vyawombokwa kufuma ku uzga wa thupi layifwa, na kudukira ku vipata vya kujurika vya kucanya mpaka wafike kwa uyo mzimu wakhe ukatemwa, mweneuyo ndimo iyo wakhalira na kufwira pa caru. Kupokererereka kwa kusangwa kukumulindilira iyo pantazi pa Ciuta penepapo wakutauzgika na Fumu yakhe na mazgu gha kuthokoza agha, “wacita makora wa muzga muweme na wamagomezgeko, njiranga mu mtende wa Fumu yako” *Mateyu 25:21*. “Satana sono kuti wali na mazaza pa iyo cara pakuti njakuzirwa mu maso gha Ciuta ndi yifwa ya vatuva vakhe.” *Masalmo 116:15*. “Ndipo nkapulika lizgu kuti lemba,

mbamwavi vakufwa avo vakufwira mu Fumu kufuma kuno ku lero, wakuti Mzimu, mwakuti va kufuma kukutokatoka kwavo na milimo iyo yikuvarondezga.” *Civumbuzi 14:13.*

KUCENJEZGEKA KWA UMALIRO

Wakutemweka iwe ukuvazga, Ciuta wakovwire kupereka mtima wako kwa Iyo uyo wakukutemwa, pakuti wakukufumba iwe sono wakuti, “Mwana wane, ndipa mtima wako.” *Zintarika 23:26.* Pereka kwa Yesu kuvuka kwako, vyakugongoweska vyako, mtima wako wakuvinya ndipo wati wakupe mtima upya na mzimu upya mukati mwako. Ungapusikikanga na mtima wako wa upusikizgi kurondezga makhumbiro ghakhe, “pakuti uyo wakugomezga mu mtima wakhe na wakhe ncindere. Kweni uyo wakwenda mu vinjeru wati wawomborekenge.” *Zintarika 28:26.* Cimbizga zakwananga zako ndipo demerera ku urunji, “Pakuti njombe ya kwananga ndi yifwa, kweni cawanangwa ca Ciuta mbumoyo wa muyirayira mwa Yesu Kristu.” *vaRoma 6:23.*

Nteura sono wapereka umoyo wako kwa Ciuta, koreska mazgu gha kupulikikwa mu cipulikano na kutemwa uko kuli mwa Yesu Kristu, pakuti pa cifukwa ceneici pera Paulosi ndimo wakutiri mu *2 Timote 1:12*, “Pakuti nkumanya mweneuyo nkupulikana nayo, ndipo nkupemberezgeka kuti wati wasungilire ico ndamukorezga ine mpaka pa zuva lira.” Uzengeke mu utuva wa cipulikano cako cakufikapo, romba mu Mzimu Mtuva ndipo ujisungilire mu kutemwa kwa Ciuta, uku ukudodoliska kwa Yesu, uyo ndi Ntowa, Unenesko na Umoyo, Fumu yithu Mweneuyo wati wizenge luviro kwiza kapokerera vake — “Karonga wa vakaronga na Fumu ya mafumu.”

“Sono kwa mweneuyo wali na nkongono kumusungirirani kuti mureke kukhuvara, na kumwimikani vambura kalema pantazi pa ucindami wake mu kukondwa kukuru nkanira, kwa Ciuta yeka pera Mponoski witu, mwa Yesu Kristu Fumu yitu, kuvenge ucindami, ufumunkuru, nkongono na mazaza, yindaveko nyengo yose na sono, na kufikira ku zinyengo zose.” Amen. *Yuda 24, 25.*

1. Kuli caru ciweme nadi
Uko kuli Uadada vane;
Warutako Mponoski kale,
Ndipo ine nkupukwa nane.

Nkupukwa kuya 'ko,
kuti nkave na Kristu Fumu.
Nkupukwa kuya 'ko,
Kuti nkave na Kristu Fumu.

2. Vitumbiko viripo pasi,
Kweni, kura ku Fumu yane.
Kukuruska viweme vyose,
Ndipo ine nkupukwa nane.
3. Nadi kuli cimango kura,
Na kusangwa pamoza naye,
Mu kutemwa kweneco pera;
Ndipo ine nkupukwa nane.
4. Uakumanya vyeneco kura,
Uakumwona Mponoski wane:
Uakuzgoka mbatuva m'mtima;
Ndipo ine nkupukwa nane.

(Kasi mungovwirapo pa kurombera kuthandazgika kwa kabuku aka ka "mtima wa muntu." Tikuzomerezga na kupokerera kuti kabuku aka kazgorekere ku malurimi ghanji).

A SPECIAL WORD FROM ANGP
UN MONDE SPÉCIAL DE L'ANGP
UMA PALAVRA ESPECIAL DA ANGP

This booklet "The Heart of Man" is available in over 538 languages and dialects spoken throughout the world (Africa, Asia, The Far East, South America, Europe, etc.) Our Heart Book is now also available on cell phones, tablets, etc from www.angp-hb.co.za or as an APP "Heart of Man" on Android phones.

Le livre du "Coeur de l'homme" peut être obtenu en plus de 538 langues et dialectes parlés dans le monde entier, à savoir: Afrique, Amérique, Asie, Extrême Orient, Europe. Notre Livre du Coeur est maintenant aussi disponible sur votre Téléphone cellulaire, plaques, etc. de www.angp-hb.co.za ou comme une Application "Heart of Man" sur téléphones Android.

Este livro "O Coracao do Homem" é obtido em mais de 538 linguas e dialectos falados em todo o mundo, a saber: (Africa, Asia, America do Sul, Extremo Oriente, Europa, etc). O nosso Livro O Coração do Homem também está agora disponível em telefone celular, tablets, etc. de www.angp-hb.co.za ou como um aplicativo "Heart of Man" nos telefones celulares Android.



The 10 heart pictures contained in this booklet are also available in the form of large coloured picture charts (86 x 61cm) bound together in a set of 10 pictures. These "Heart Charts" can be obtained with European or African features and are particularly suitable to be used in conjunction with the Heart Book for class-teaching, open air evangelization etc. Kindly contact us to ascertain the latest subsidized price of this chart.

Les 10 images du coeur qui figurent dans ce livre peuvent être obtenues en tableaux de couleur, format 86 x 61 cm, avec des physionomies européennes ou africaines. Ils peuvent être utilisés en même temps que le livre du coeur pour des classes bibliques, a

l'ecole du dimanche ou lors de reunions de plein air. Soyez aimable de nous contacter pour assurer les derniers prix en cours du tableau.

As 10 imagens do coracao, contidas neste livro podem ser obtidas num conjunto de 10 imagens em colorido no tamanho de (86 x 61 cm). Estes "Cartazes do Coracao podem ser obtidos com caracterfsticas Europeias e Africanas e podem ser usados em conjuncao com o mesmo livro em classes de ensino biblico, evangelizacao ou ao ar livre. Agradecemos que nos contacta- se para confirmacao do ultimo preco dos cartazes.



Kindly write to us if you are able to assist us with further translations of our free Gospel literature, informing us of the language into which you could translate this Gospel literature. Your assistance would be appreciated.

If you have found salvation in Christ, or have been otherwise blessed through our Gospel literature, please let us know. We would like to thank God with you, and remember you further in our prayers.

Nous vous invitons a nous contacter pour faire des arrangements concernant de nouvelles traductions de notre litterature, nous informant de la langue dans laquelle vous pouvez traduire cette litterature evangelique. Votre aide sera beaucoup appreciee.

Si vous avez trouve le salut en Christ ou si vous avez ete beni par notre litterature, nous vous prions de nous le faire savoir. Nous aimerions remercier Dieu avec vous et prier pour vous.

Nos vos convidamos a nos contactar, afim de fazer qualquer arranjo concernente a novas traducoes de nossa literatura em outras lnguas. Vossa assistencia sera muito apreciavel.

Se tem encontrado a salvacao em Cristo, ou se tem sido abençoado por intermedio da nossa literatura evangelica, faca o favor de nos

informar. Pois nos gostaríamos de agradecer a Deus juntamente convosco, e lembra-lo sempre em nossas oracoes.



For free Gospel literature, books and tracts in over 538 languages, write to:

Pour obtenir gratuitement de la litterature evangelique, des livres et des traites en plus de 538 langues, ecrivez a:

Para obter gratuftamente a literatura evangelica, livros e folhetos em mais de 538 lnguas diferentes escreva para:

E-MAIL: info@angp-hb.co.za
info@angp.co.za

ALL NATIONS GOSPEL PUBLISHERS

P.O. Box 2191

PRETORIA

0001

R.S.A.

A Gospel Literature Mission financed by donations
Une Mission de litterature evangelique financee de dons
Missao de literatura Evangelica financiada por donativos

(Reg. No. 1961/001798/08)